

BİR UYGULAMALI DERS ÖRNEĞİ : GÖRÜNÜM

Dr. Yazgülu ALDOĞAN

Her ne kadar eğitim konusunda çok kuramsal bilgilere sahip olmasam da herkesin bildiği bir gerçeği ben de biliyorum. Öğrenmenin yollarından birisi de uygulamadır. Öğrendiğini uygulama, öğrenmenin bir aşaması olduğu gibi, öğrenmeyi pekiştirme, öğrenme aşamasında eksik kalanları tamamlama ve öğrenilenleri düzeltme olanaklarını da sağlar.

Bu konuda E.R. Guthrie "Ne yaparsak onu öğreniriz ve biz yaparak öğreniriz." diyor.¹ Thorndike'a göre de "öğrenme olduktan sonra bunun kuvvetlenebilmesi için alıştırmaya ihtiyaç vardır. Öğrenme, ancak, bu suretle sağlamlık ve süreklilik kazanır."²

Uygulamalı çalışma bir tür sınama-deneme, ya da sınama-yanılma, yoluyla öğrenme yöntemidir de. Özellikle BYYO'nun öğretim alanına giren basın, radyo ve televizyon, sinema, fotoğrafçılık gibi konularda belirli teknikleri uygulama ve araç, gereç kullanma sözkonusuysa, uygulamayla öğretim çok daha büyük önem kazanır. Örneğin basının alanında yazım kuralları, haber yazma teknikleri, sayfa hazırlama yöntemleri ve baskı olayı ne kadar anlatılırsa anlatılsın, kuramsal çerçevesi içinde öğretilirse öğretilsin, uygulaması yaptırılmadığı oranda, öğrenme tamamlanmış sayılamaz. Bunu sağlamak için yönetmeliğe konulmuş zorunlu stajın da amaca ulaşmadığı yıllardır süregelen uygulamalarla görülmüştür. Stajyer öğrenci 45 günlük staj süresinde en çok birkaç haber yazmakta, birkaç olaya gitmektedir. Stajın en belirgin yararı profesyonel çalışmayı yakından gözleme olanağı vermesi, deyim yerindeyse piyasayı tanımayı sağlamasıdır.

Ayrıca yine öğrenme kuramlarına göre, "yaratıcı etkinlikler, öğrenmenin daha etkili olmasını sağlar"³ "Öğrenimde yaratma, kişinin birleşim (sentez) yapmasını sağlar.. Öğretimde yaratıcılık ise çeşitli

¹ Öğrenme Psikolojisi, Cavit Binbaşıoğlu, Kadioğlu Matbaası, Ankara, 1976

² a.g.e., s. 17.

³ a.g.e., s. 89.

araç ve gereçlerle çalışmaya, sorun çözme yöntemine göre düşünmeye dayanır.”⁴

Gazetecilik eğitiminde uygulama örnekleri :

Üniversiter eğitimde ise uygulamalı çalışma ancak teknik konularda görülmektedir. Türkiye’de basın-yayın alanında üniversite düzeyinde eğitim yapan ilk kuruluş Gazetecilik Enstitüsüdür. 1950’de İstanbul Gazeteciler Cemiyetinin İstanbul Üniversitesine yaptığı başvuru sonucu kurulan Enstitü, bugün İ.Ü. İktisat Fakültesine bağlı Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksek Okulu olarak eğitim vermektedir. Okulun bu güne dek yaptırabildiği tek uygulamalı çalışma, fotoğrafçılık dersi için sözkonusu olmuştur. Okulun çok basit bir fotoğraf stüdyosu dışında teknik donanımı yoktur. Ancak her gazetecilik okulunda olduğu gibi gazete çıkarma çabaları görülmüştür.

Daha sonra bu kez de Ankara Gazeteciler Cemiyeti ve TGS’nin Ankara Üniversitesine başvurması sonucu SBF bünyesinde kurulan BYYO, 1965 de öğrenime başlamıştır.

Uygulamalı çalışma için basımevi gereksinimi :

1968 yılında yapılan önçalışmalarda öğrencilerin meslek eğitimlerini gerektiğince yaptırabilmek için bir basımevi kurulmasının zorunlu olduğuna karar verilmiştir.

BYYO öğrencilerinin uygulamalı çalışma yapabilecekleri basımevinin kurulabilmesi için 1969 mali yılı bütçesinden ödenek ayrılmış, dizgi-baskı makinası, prova tezgâhı ve bıçak ünitelerinin alımının sağlanmasıyla ilgili olarak Devlet Malzeme Ofisiyle ilişkiye geçilmiştir. Ancak, gerekli şartnamelerin hazırlanmasına DMO yetkililerinin de katılmış olmalarına karşın, makinaların bir kısmının dışalımla sağlanması sözkonusu olduğundan DMO, Kasım 1969 da gerekli girişimleri yapabilmek için Bakanlar Kurulu Kararına gerek duyulduğunu bildirmiştir. Şubat 1970 de Bakanlar Kurulu gerekli makinaların BYYO adına DMO tarafından dışalım yoluyla sağlanmasını kararlaştırmıştır. Haziran 1970 de teknik özellikleri gösteren şartnameler yeniden DMO’ya yollanmıştır. Aralık 1970 de ise o yılın bütçesine konulan 940 000 TL ödenek, makinaların alımı için DMO’ya verilmiştir. Bu arada Gazete Yayınlama Teknikleri dersi öğretim görevlisi Nihat Su-başı, DMO ile gerekli temasları yapmak üzere görevlendirilmiştir.

⁴ a.g.e., s. 93.

Öte yandan diğer birimlere de uygulamalı çalışma olanakları sağlamak üzere kurulması çalışmaları yapılan rayo-tv ve film stüdyolarına, konumuz dışına taşıdığı için değinmiyorum. Ancak, zamanın Okul Müdürü Prof. Dr. Nermin Abadan'a sunulan, parasal kaynakların ve olanakların da değerlendirildiği bir raporda, önceliğin basımevi ve tv stüdyosuna verilmesi önerilmektedir.

Basımevinin kurulması için teknik çalışmalar sürerken 1975 de görevlendirilen bir komisyon, tesisler çalışmaya başladığında uygulanacak eğitim programları için çalışmalar yapmıştır. Bu komisyonun raporunda basımevinin kuruluşunun iki amaca dayandığı belirtilmektedir :

1. Öğrencilere meslek alanları ile ilgili üretim araç ve gereçlerini prensipleri ile tanıtmak ve çalışmalarını öğretmek,
2. Bu araç ve gereçlerden yararlanarak eğitildikleri alanda üretimde bulunma olasılığı sağlamak."

Daha sonraki yıllarda eksik malzemelerin satın alınarak monte edilmesi, gerekli elektrik bağlantılarının yapılması, işçi kadrosunun tamamlanması ve çalışma ilkelerinin saptanması sonucu basımevi 1978-Temmuz'unda cilt bölümüyle, 1979 Mart'ında dizgi-tertip-baskı bölümleriyle işlemeye başlamıştır. Bu arada eğitim dışındaki süreyi değerlendirmek amacıyla SBF-BYYO Döner Sermayesi kurularak, basımevinde bilimsel kitapların basılması da sağlanmıştır.

BYYO'da uygulamalı çalışma denemelerinin ilk ürünü 1968 de BYYO öğrenci derneği tarafından hazırlanan "Harf" dergisidir. Dört sayı çıkabilmiş olan Harf, Türk Tarih Kurumu Basımevinde basılmıştır. İlk sayıda bir takdim yazısı yayımlanan o zamanki Okul Müdürü Prof. Dr. Reşat Aktan "Bilindiği gibi gazetecilik, radyo-televizyon ve halkla ilişkiler konularının mahiyetleri icabı, sadece nazari olarak öğretilmeleri hiçbir zaman mümkün değildir. Bu alanlarda etkin bir öğretim ve yetiştirme ancak uygulamalı bir şekilde yapılabilir. Bundan dolayıdır ki, öğretim ile ilgili yönetmelik ve programlarımız bu esasa göre hazırlanmıştır; okul binası çeşitli tesisleri ve diğer donatımı, öğrenci kadrosu hep uygulamaya imkân verecek şekilde planlanmıştır." demekte, ancak "...Öte yandan modern bir matbaa, radyo, televizyon stüdyoları ve istasyonları, fotoğraf ve film atölyeleri, çeşitli gözle eğitim araçları, daktilo ve teksir makinaları ile donatılmış olacak okul binası yapım işleri henüz tamamlanmamıştır." diye yakınmaktadır.

Harf dergisi, yukarıda da belirttiğimiz gibi öğrenci derneği tarafından ve çok küçük bir grubun katkısıyla çıkarılmış, öğrenci, öğre-

tim üyesi ve uzmanların yazılarından oluşan mütevazı bir yayın organıdır. Ancak dönemin koşulları gözönüne alındığında böyle bir dergiyi dört sayı çıkarabilmiş olmak bile başlıbaşına bir başarıdır.

Yine öğrenciler tarafından çıkarılan bir yayın organı İstanbul İTİA'ya bağlı Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksek Okulu'nun dergisi olan Aşama'dır. Aşama da, Okulun katkısı sağlanamadığı için iki sayı yayımlanabilmiştir. Öğrenciler tarafından çıkarılan ve çıkarılacak bu tür deneme dergilerinin kaçınılmaz sonu yayın yaşamlarının kısa sürmesidir. Bir yayın organı çıkarmak, finansman ve örgütlenme gerektirir. Öğrencilerin çıkardıkları dergi ya da gazetelere Okul yönetimlerinin doğrudan para yardımı söz konusu olamayacağından, mali kaynak olarak reklamlar ve öğrencilerden toplanan para kullanılmaktadır ki, bu kaynaklar da çok çabuk tükenmektedir.

Görünüm'ün doğuşu :

Haber toplama ve yazma, sayfa hazırlama (mizanpaj) ve yayım teknikleri dersini, kuramsal çerçevenin yanısıra, uygulamalı olarak öğretebilmek amacıyla BYYO'da 1980-1981 öğretim yılından başlamak üzere bir deneme yayını çıkarılmasına karar verilmesi tüm bu verilerin ışığında olmuştur. Uygulamalı derse olanak verecek olan basım evinin çalışmaya başlaması hernekadar 1979 yılında olmuşsa da o yıl öğrenciler salt sayfa hazırlama ile uğraşmışlar, ajans bültenlerinden aldıkları haberlerle hazırladıkları sayfalar, teknede⁵ bağlanarak prova baskılarıyla yetinilmiştir. Yine 1979 yılında hocamız Nihat Subaşı'nın yönetiminde bu tür bir sayfa düzenleme çalışması olan "BYYO Deneme Gazetesi" hazırlanıp az sayıda basılarak özgün bir gazeteye geçişin ilk adımları atılmıştır.

1980-1981 öğretim yılında ise Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Bölümü IV. Sınıf Gazete Yayımlama Teknikleri dersi çerçevesinde uygulamalı çalışma olarak bir yayın organı çıkartılmasına karar verilmiştir.

Dersin sorumlu öğretim üyeleri Doç. Dr. Oya Tokgöz, Uzman Nevzat Dağlı, ve ben, Okul yönetiminden gerekli izin ve desteği sağladuktan sonra öğrencilerimizle birlikte yoğun bir çalışma içine girilmiştir.

Küçük çaplı bir "piyasa araştırması"

İlk aşamada yayın organının sesleneceği kitlenin istem ve beklentilerini saptamak amacıyla bir anket düzenlenmiştir. 650 öğrenci

⁵ Tekne : tipo baskıda sayfa bağlanırken içinde çalışılan kalıp.

arasında kota yöntemiyle seçilen 61 kişilik örnekleme cinsiyete göre dağılım 23 kız, 38 erkek; sınıflara göre dağılım ise birinci sınıf 13, diğer sınıflar 16 kişi biçiminde olmuştur.

Uygulanan sorular ise şunlardır :

1. Yayın organının boyutları ne olmalıdır?
a) 57x82 b) 28x41 c) 14x20 d) başka
2. Sayfa sayısı ne kadar olmalıdır?
a) 4 b) 8 c) 10 d) 12 e) başka
3. Ne kadar süreli olmalıdır?
a) 15 günlük b) aylık c) 3 aylık d) başka
4. Kaç liraya kadar alabilirsiniz?
a) 10 lira b) 20 lira c) 50 lira d) başka
5. Sayfa düzeni nasıl olmalıdır?
a) salt yazı b) yazı çok-görüntü az c) görüntü çok-yazı az d) yazı ve görüntü eşit oranda e) başka
6. Yazıların uzunluğu ne kadar olmalıdır?
a) bir daktilo sayfasını geçememelidir b) bir-üç daktilo sayfası c) sınırlama getirilmemelidir d) başka
7. Hangi tür haberlere yer verilmelidir?
a) okul haberleri b) sanat c) magazin d) spor
e) başka
8. Hangi yazı türleri yer almalıdır?
a) röportaj b) eleştiri c) mizah d) şiir e) makale
f) öykü g) deneme h) sanat i) çeviri
j) başka
9. Eğlendirici ve dinlendirici öğelerin hangisine yer verilmelidir?
a) çizgi roman b) fal c) bulmaca d) başka
10. Reklamlara yer verilmeli mi?
a) evet b) hayır c) başka

Soru kağıtlarının uygulanıp verilerin değerlendirilmesinden sonra alınan sonuçlar ise şöyle belirlenmiştir : (sayısal olarak ve genelde).

1. soru : Yayın organının boyutları ne olmalıdır?
28x41 : 33 57x82 : 4
14x20 : 20 20x30 : 2

2. soru : Sayfa sayısı ne olmalıdır?
 12 sayfa : 25 8 sayfa : 10
 10 sayfa : 13 Daha çok sayfa : 7
3. soru : Ne kadar süreli olmalıdır?
 15 günlük : 32 Aylık : 26
4. soru : Kaç liraya kadar alabilirsiniz?
 20 lira : 36 50 lira : 12 10 lira : 11
5. soru : Sayfa düzeni nasıl olmalıdır?
 Yazı çok-görüntü az : 44 Yazı ve görüntü eşit oranda : 14
6. soru : Yazıların uzunluğu ne kadar olmalıdır?
 sınırlama getirilmemeli : 35
 1 sayfa : 16 1-3 daktilo sayfası arasında : 10
7. soru : Hangi tür haberler yer almalıdır?
 sanat : 40 spor : 11
 okul h. : 38 genel : 4
 magazin : 13 bilimsel : 3
8. soru : Hangi yazı türleri yer almalıdır?
 eleştiri : 41 sanat : 24 şiir : 16
 makale : 33 mizah : 23 çeviri : 13
 röportaj : 30 deneme : 23 öykü : 12
9. soru : Eğlendirici, dinlendirici öğeler neler olmalıdır?
 bulmaca : 44 çizgi roman : 6
10. soru : Reklamlar yer almalı mı?
 hayır : 45 evet : 15

Böylece yayın organının :

28x41 cm boyutlarında (tabloit); 12 sayfa; 15 günlük; 20 TL ederinde; yazı çok görüntü az sayfa düzeninde; yazılara sayfa sınırlaması getirilmeden; en çok sanat, Okul içi ve magazin türü haberlere; en çok eleştiri, makale, röportaj, sanat, mizah, deneme, şiir, çeviri, öykü türü yazılara; eğlendirici unsurlardan bulmaca ve çizgi romana yer verilerek; reklam ve ilânsız bir bütünlük ve içerikte olmasının istendiği saptanmıştır.

İsim kampanyası :

Anket sonuçları panolarda öğrencilere duyurulurken, yayın organının adını belirlemek amacıyla bir kampanya açılmıştır. Okul öğ-

rencilerinin yoğun ilgi gösterdiği kampanya sonucu en çok dikkati çeken öztürkçe adların çokluğu olmuştur. Bunların içinde "Elerki-Dıka-Ağın-Beti-Dizem" gibi henüz çok kullanılmayanların yanısıra "Girişim-Aşama-Ekin-Oluşum" gibi günlük konuşma dilimize girmiş olanları da önerilmiştir.

Öğrencilerin isteklerinin yoğunlaştığı bir diğer nokta da Okul adının kullanılması olmuştur. Çok sayıda "Basın-Yayın"ın sesi-Basın-Yayın Haberleri, Basın-Yayın, Basın-Yayın Mevkutesi, Basın-Yayın Dün-yamız, Genç Basıncılar" gibi adlar önerilmiştir.

Üç öğretim üyesi, üç öğrenciden oluşan bir seçici kurulun değerlendirmesi sonucu 124 özgün ad arasından "İmece-Gözlem-BYYO Mevkutesi-İletişim-Çağrı-Gerçek-Tantana-Girişim- Görünüm-Oluşum - Uğ-raş-Tutam-Serpinti-Mercek-Aşama-Çekirdek-Özgün-Başat" ilk elemeyi kazanmışlardır. Daha sonra ikinci elemeyi kazananlar içinden "İmece-Gözlem-Mercek- ve İletişim"i geride bırakarak "Görünüm" seçilmiştir. Ancak öğrencilerimizin Okulun adını değişik adlarla birlikte çok sayıda önermiş olmalarına dikkat edilerek yayın organımızın adının "BYYO'dan Görünüm" olmasına karar verilmiştir.⁶

Anket sonuçlarının değerlendirilmesi :

Bu arada anket sonuçlarının değerlendirilmesi yapılarak öğrencilerimizin istek ve beklentilerinin ne ölçüde gerçekleştirilebileceği üzerinde durulmuştur.

28x41 cm. boyutları, okunma ve taşınma kolaylığı açısından ve yurt dışındaki üniversite gazetelerinin de genellikle tabloit biçiminde çıktıkları düşünüldüğünde, uygun bulunmuştur. Ancak daha sonra da değineceğim gibi bu boyutlar mizanpaj açısından bazı zorluklar getirmiştir.

Yayın organınının 12 sayfa olması da uygun görülmüş, ancak sayfa bağlama aşamasında ortaya çıkan aksamalar zorunlu olarak iki sayfa daha eklenmesine yol açmış ve 14 sayfaya ulaşılmıştır.

Gerçekleştirilemez görülen tek istek süre konusunda olmuş, öğrencilerin 15 günlük süreli yayın isteği, hazırlama zorluğu düşünülecek, bir aya çıkarılmıştır.

⁶ Gazetenin ikinci sayısı baskıya verilirken SBF Yönetim Kurulu, Okulun adının BYYO değil, SBF-BYYO olduğu gerekçesiyle gazetenin adının da "AÜ SBF BYYO'dan Görünüm" olması hakkında bir karar alarak Müdürlüğe bildirmiş, bu karar üzerine "BYYO'dan Görünüm" adı değiştirilmiştir.

Uygulamalı çalışmanın bir yayın organında somutlaştırılması fikri tartışılırken de bu konuda değişik görüşler ileri sürülmüş, uzman Nevzat Dağlı yayının süresinin belirlenmemesini esnek bırakılmasını önermiştir. Nevzat Dağlı'nın önerisine göre salt ders saatleri içinde gazete üzerinde çalışılacak ve gazete ne zaman hazırlanırsa o zaman basılacaktı. Böylece bir öğretim yılında bir ya da iki gazete çıkabilecekti. Bu görüşü benimsemememizin en birincil nedeni, gazetenin bizzat kendi içinde süreklilik olgusunu taşımasındandır. Bir yayın organı anca sürekli ve süreli olabilir. Bu süre uzun tutulabilir, ancak ne kadar uzun tutulursa tutulsun adının konması, okuyucuya angaje olunması gerekir. Ayrıca uygulamalı çalışma sırasında profesyonel çalışmanın gereklerini olabildiğince yerine getirme sözkonusu olduğundan, ileride günlük gazetelerde, ajanslarda çalışacak öğrencilerin süratli çalışma temposuna da alışmaları gereklidir. Bir gazeteci için en önemli niteliklerden biri de hızlı çalışabilmesi, saate karşı yarışabilmesidir.

Tüm bu tartışmaların ışığında ve olanaklar gözönüne alınarak yayın süresinin aylık olmasına karar verilmiştir.

Yayın organının ederi konusunda da en çok destek gören 20 TL. kabul edilmiştir. Daha sonra da satışlar sırasında bir sorun çıkmaması, bu bedelin öğrenciler tarafından ödenebilir olduğunu göstermiştir.

Öğrencilerimiz, yayın organında görüntüden çok yazıya yer verilmesini isteyerek magazin görünüşüne karşı olduklarını belli etmişlerdir. Bu sonuç, günümüzde tüm basın organlarımızın olabildiğince bol görüntü (fotoğraf, resim, karikatür, harita, grafik, vb.) kullanarak bunu çağımızın gereği, halkın isteği gibi sunmalarının da pek geçerli gerekçelere dayanmadığını göstermektedir. Bu nedenle görüntü unsuruna ancak gerektiğinde yer verilmesi ilkesi benimsenmiş ve "dolu" sayfalar hazırlanmasına çalışılmıştır.

Yazılara sayfa sınırlaması getirilmemesi de beliren isteklerdendir. Ancak yayın organımızın karmaşık niteliği nedeniyle sayfa sınırlaması konusunda bu denli esnek olunamamıştır. Herşeyden önce uygulama amacı taşıyan yayın organımızın gazete mi, dergi mi olduğu sorusu ve tartışması da bu nedenle bir sonuca bağlanamamıştır. Şöyle ki, sözkonusu olan öğrencilerimizin basın alanında uygulama yapmasıdır; salt dergi ya da salt gazete biçiminde bir yayın organı bu amacı sınırlandırabilirdi. Ayrıca salt gazete çıkarmak, güncel olmayı ve belli tür yazılara, haber, makale, rapor, eleştiri gibi, yer vermemezi gerektireceğinden olanaklar açısından zor ve uygulama açısından kısıtlayıcıydı. Öte yandan salt dergi çıkarmak da mizanpaj açısından

hareketsizlik getirecek ve habere yer vermemizi önleyecekti. Böylece birinci sayfası tümüyle gazete görünümünde, iç sayfalarının içeriği daha çok dergi yazıları türünde ve mizanpaj olarak dergiden farklı bir biçimi deneme zorunluluğumuz doğmuştur. Yazımızın başından beri Görünüm'ün bir türlü adını koyamayıp, "yayın organı" dememizin de nedeni budur. Yani Görünüm, ne gazete, ne dergidir. Ancak mizanpajında olabildiğince hareketlilik sağlanmaya çalışılmakta, bu yüzden de bir sayfada en az üç yazıya yer verilmektedir. Bu uygulama ise yazıların sınırlı ölçülerde tutulmasını gerektirmektedir. Oysa dergi mizanpajı, devam sayfası yerine bir sonraki sayfaya uzayıp gidebilen yazılarla istenen uzunlukta yazı konmasına olanak vermektedir.

Doğaldır ki belli bir görüşü, fikri, anlatılmak isteneni az ve öz yazabilmek bir deneyim ve birikim sonucu olabilir. Öğrencilerimiz söylemek istediklerini iki daktilo sayfası içinde toparlayabilmek için çok zorlanmışlar, sonunda ise yığılan yazıları Görünüm'ün küçük sayfalarına sığdırabilmek ayrı sorunlar doğurmuş, mizanpaj ve sayfa bağlanması sırasında büyük zorluklarla karşılaşmışlardır.

Sayfa sınırlamasında bir ölçüde esneklik bazı konular için gerekli olmuştur. Bunlardan biri "yazın" alanında yapılan röportajlardır. Şimdiye dek yayımlanan yazar Adalet Ağaoglu ve ozan Enver Gökçe ile yapılan röportajlarda yazının bu ünlü kişileri değişik açılardan ve geniş boyutlarda verilerek sanat dergilerimizin eğilmediği konular yansıtılmak istenmiştir. Basın ve yayın alanında ünlü meslektaşlarımızla yaptığımız söyleşiler ise öğrencilerimiz açısından önem taşıdığından yine tam sayfa verilmesi yoluna gidilmiştir. Bir diğer tam sayfa uygulaması ise «öykü» konusunda olmuş, gerek okuyucularımızın isteklerini karşılamak, gerek bu alanda denemeler yapan öğrencilerimize yazdıklarını tanıtmak ve eleştirilere açılma olanağını sağlamak amacıyla yayımladığımız öykülere, konunun gereği olarak olabildiğince kısaltmadan yer verilmiştir.

İlke olarak yayımlamayı kararlaştırdığımız inceleme, araştırma türü yazılardan ise, yer konusunda karşılaşılan güçlükler yüzünden vazgeçilmiştir. Büyük çaba ve emek sonucu hazırlanan 15—20 daktilo sayfalık araştırmaların ancak dizi biçiminde yayımlanmaya olanak vermesi, aylık bir yayın için ise dizilerin fazla anlamlı olmaması da nedenlerden biridir. Yayımına başladığımız "Ulusal Kurtuluş Savaşında haberleşme" konulu inceleme ise ilk iki sayıya, planlandığı ölçüde girememiş, bu nedenle yoğun eleştirilere hedef olduğu gibi, diğer sayılarımız için de birikme söz konusu olmuştur. Tüm bu nedenlerle yayıma hazırlanmış olan "Silahsızlanma", "sinema işletmecileri" gibi iki önemli araştırmanın yayımlanmasından vazgeçilmiştir.

Görünüm'de yer alması istenen "sanat, Okul ve Fakülte ve magazin haberleri konusunda ise gerekenin yapılmasına çalışılmıştır. Ancak Okul ve Fakülte haberlerinin yayımlanmasında yönetimin tepkisini çekmek gibi zorluklarla karşılaşmış, ilk sayıda yer almış olan "SBF yemekhanesinde fiyatlar arttı, yemekler düzelmedi" başlıklı, "masum" sayılabilecek bir haber bile yönetimin her kademesinde tepki uyandırmıştır. (Ancak sevindirici olan, alınan önlemler sonucu yemeklerin düzelmiş olmasıdır.) Bunun yanında, resmen ilan edilmiş bazı yönetim kurulu kararlarının bile yayımlanmasının eleştirilere yol açması bu konuda ne yapılması gerektiği konusunda bizleri kararsız bırakmıştır.

Yayımlanması istenen yazı türleri arasında eleştiri, makale, röportaj, mizah, deneme, şiir, çeviri, öykü, yer almıştır. Şiir dışında bunların hepsine yer verilmiştir. Şiir konusunda zorlanmamızın bir nedeni iyiyi kötüyü ayırmak için gerekli ölçütlerin çok daha öznel olmasıdır. Bir diğer neden ise şiirin mizanpajda çok yer kaplamasıdır. Oysa başından beri değindiğimiz gibi en büyük zorluklarımızdan biri yazılarımızı sayfalarımıza sığdırabilmek olmuştur.

Eğlendirici unsurlardan yer alması istenen bulmaca ve çizgi roman ise ancak bir ölçüde gerçekleştirilebilmiştir. Öğrencilerimiz bulmaca yapmasını başarmışlar ama resimli roman çok gelişmiş bir teknik ve yetenek istediğinden şimdilik bırakılmıştır. Ancak karikatürcülerimiz ortak özellikler taşıyan bir BYYO'lu öğrenci tipi yaratmak için çalışmaktadırlar. Bu tip doğduğunda onun günlük yaşantısı da Görünüm'de çizgi bant biçiminde yer alacaktır.

Anketimizin son sorusu ise reklamlara yer verilip verilmemesi konusunda olmuştur. Öğrencilerimiz büyük çoğunlukla reklam istemediklerini belirtmişlerdir. Günlük yaşantılarında, tüketim toplumuna özen-tisi içinde tüm kitle iletişim araçlarından reklam bombardımanına tutulan bu gençler için, kendi yayın organlarında reklam olmamasını istemeleri hiç de anlaşılabilir değildir.

İlk sayıdan önceki son hazırlıklar :

Öğrencilerimizin nasıl bir yayın organı istediği belirlendikten ve isim kampanyası sonuçlandıktan sonra hazırlanan rapor SBF Dekanlığına sunulmuş ve gerekli onay alınmıştır. Görünüm'ün bu ilk aşamadaki hazırlık çalışmaları 1980 Kasım ayında olmuş, Aralık ayında ise istihbarat ve redaksiyon çalışmalarına geçilmiştir.

Bu arada "Görünüm çıkıyor, bekleyin" yazılı afişler Okul ve Fakülte duvarlarına asılmış, basında çıkan haberlerle de küçük çaplı bir

reklam ve halkla ilişkiler kampanyası yürütülmüştür. Aynı zamanda sayfa başlıklarında kullanılacak tüm klişeler Hocamız Şevket Evliyagil tarafından yaptırılarak armağan edilmiştir.

Görünüm'ün kadrosu :

Görünüm, aslında IV. sınıf gazetecilik ve halkla ilişkiler bölümünün uygulamalı çalışma dersi olarak planlanmış, ancak bu sınıftaki öğrenci sayımızın azlığı ve II. sınıf öğrencilerinin de çalışmaya istekli oluşu, tüm gazetecilik ve halkla ilişkiler bölümünün çalışmalara yoğun olarak katılımını gerektirmiştir. Bu arada III. ve IV. sınıf radyo-tv bölümü öğrencilerinden istekli olanlar da, kimi zaman gazetecilik bölümü öğrencileri kadar, çalışmalara katılmışlardır. I. sınıf öğrencileri arasından ise yetenekli karikatürcüler çıkmış, bunun dışında üç ya da dört dersten kalmış ve boş zamanı çok olan öğrenciler de çalışmalarını Görünüm'e yöneltmişlerdir. Öğrencilerin yoğun ders saatleri arasında yazı yazmak, mizanpaj ve baskı işlemleriyle uğraşmak için zorlanmış oldukları da bir gerçektir. Çalışmalar çoğu zaman akşam geç saatlere ve tatil günlerine de taşmıştır.

Bu arada toplu olarak çalışılacak bir yerin ve yeterli daktilonun olmaması da çalışmalarını zorlaştırmıştır. Daktilo odasının daktilo dersleri için kullanılması, öğrencilerin ise evlerinde daktilolarının olmayışı, ellerinde yazıları asistan arkadaşların odalarından yararlanmak için bekleşmeleri zorunluluğunu doğurmuştur.

Görünüm'ün içeriği :

Görünüm'ün içeriğinin belirlenmesi, küçük istihbarat toplantılarında tartışarak olmaktadır. Bu toplantılarda saptanan konular istihbarat defterine yazılmakta ve öğrencilere görev verilmektedir. Bunun dışında öğrencilerin getirdikleri deneme, makale, öykü ve eleştiriler değerlendirilmekte, çoğu kez tekrar tekrar yazdırılmaktadır. Bu arada konuların görüntülenmesi, fotoğraf çekilmesi, karikatür ve resimlerin de yapılması sağlanmaktadır.

Yazıların hazırlanması aybaşında başlamakta, iki haftalık bir süreyi kapsamaktadır. Üçüncü hafta yazıların tekrar temize çekilmesi ve mizanpaj çalışmaları için kullanılmaktadır. Öğrenciler, öğretim üyelerine danışarak ve kendi aralarında yardımlaşarak sorumlu oldukları sayfaları çizmektedirler. Ayın son haftası ise basımevinde geçmektedir. İlk iki gün dizgiye ayrılmakta görevlendirilen öğrenciler üçüncü günden başlayarak yazıların düzeltilmesinde çalışmaktadırlar. Dördüncü günden itibaren ise sayfaların bağlanmasına başlanmaktadır.

Mizanpaj çalışmalarının sonucu bu aşamada alınmakta, kağıt üstünde güzel ve kusursuz görünen bir mizanpajın kusurları, yazılar tekneye yerleştirildikçe ortaya çıkmaktadır. Basımevi ustalarımız, büyük bir sabırla, oturmayan yazıları, sığmayan ya da uymayan başlıkları defalarca değiştirmektedirler. Alınan her prova baskı ve yeniden yapılan her sayfanın, o sayfayı hazırlayan öğrenci için ne kadar büyük bir deneyim olduğu kuşkusuzdur.

Tüm sayfalar bağlandıktan ve prova baskıları üzerinde son düzeltmeler yapıldıktan sonra baskıya geçilmektedir. Ortalama bir hafta süren bu basımevindeki çalışma aşaması, öğrencilerin en çok severek katıldığı çalışmalardan biridir. Gazeteci olmayı isteyen biri için basımevindeki dizgi, baskı makinalarının gürültüsü, yoğun kurşun buharı, mürekkep kokusu, kumpas şakırtısının ayrı bir tadı vardır.

Satış ve dağıtım :

Görünüm'le ilgili tüm işlerde olduğu gibi satış işlemi de öğrenciler tarafından yürütülmektedir. İlk sayısı 850 adet basılan Görünüm, iki gün gibi kısa bir sürede tükenmiştir. SBF ve BYYO öğrencilerinin yanısıra TRT çalışanları ve gazetecilere satılan Görünüm, ayrıca tüm basın-yayın kurumlarına ve alanımızda eğitim yapan kuruluşlara gönderilmiştir.

İlk sayının ardından Cumhuriyet, Milliyet, Hürriyet, Barış ve diğer Ankara gazetelerinde çıkışıyla ilgili haberler yayımlanmış, ayrıca Hürriyet'de "Bir günün hikâyesi" sütununda ve Yankı'da uzun uzun bilgi verilmiştir. İkinci sayının ardından ise Milliyet'de "Göre Göre Duya Duya" sütununda ve Barış'da Görünüm'de çıkan haber ve yazılardan alıntılar yapılmıştır.

Bu arada Türkiye'nin çeşitli kentlerinde çalışan eski mezunlarımızdan, bazı yerel gazetelerden, yazarlardan ve hatta tutukevlerinden Görünüm'e mektuplar gelmiş, çıkışını duyup kutlayanlar ve kendilerine gazete yollanmasını isteyenlerin çokluğu hepimizi şaşırtmıştır.

Görünüm'e gelen eleştiriler :

Görünüm, yayımlanmasından sonra topladığı ilginin yanısıra çok sayıda eleştiri de almıştır. Eleştirilerin çok fazla ve ayrıntılı, çoğunun da yapıcı olması, hem sevindirici, hem de bu çalışmayı daha ileri götürücüdür. Sevindiricidir, çünkü Görünüm'ün bir deneme gazetesi olarak eleştirilmek, üzerinde tartışılmak için, ince elenip sıkı dokunarak okunduğunu göstermektedir. Basın, yayın alanındaki meslekdaşları-

mızdan gelen kimi eleştiriler yazılı olarak, birinci sayfadan ondördüncü sayfaya değin noktasından virgülüne incelenerek yapılmıştır. Böylesine bir dikkat, hiçbir gazeteye nasip olmamıştır sanırım!

Gelen eleştirilerin önemli bir kısmı bizim de bilincinde olduğumuz eksikler ve yanlışlardır. Kısaca özetlersek bunlar biçim ve içerik açısından olmak üzere iki grupta toplanabilir. Biçim açısından yapılan eleştiriler, mizanpaj konusunda öğrencilerimizin deneysizliğinden kaynaklanmaktadır. Birinci sayfada ilk sayıdaki başlık çatışması, ikinci sayıda yerini çerçevesi yazı bolluğuna bırakmıştır. Başlıklar için seçilen karakterlerin uygun olmadığı, ilk sayı başlıklarda majiskül, miniskül karmaşası olduğu söylenmiş, ikinci sayıda bu düzeltilmeye çalışılmıştır. İlk sayıda devam sayfasındaki karakterlerin çok farklı ve karmaşık seçilmesi eleştirilen yönlerdendir. Ancak basımevimizin hurufat açısından çok zengin olmadığı ve elimizde olan karakterleri yettiğince kullanabildiğimiz de bir gerçektir. Kimi yazıların başlıklarının abartıldığı, kimilerinin gereğinden küçük verildiği ve başlıklarda konudan çok konuşulan kişilerin ön plana çıkarıldığı yine yöneltilen haklı eleştirilerdendir. Biçim konusunda aldığımız en sık ve en çok katıldığımız eleştirilerden biri ise yazıların çok kesilmiş olması, bu yüzden ortaya çıkan kopukluklar ve bozulmalardır. Ancak daha önce de belirttiğimiz gibi bu kesintiler aslında ölçekli mizanpajın hala öğrenilememiş olmasından kaynaklanmakta, bir sayfaya girmesi gereken yazıların dizildikten sonra en az bir buçuk sayfalık oldukları görülünce acımasız bir kısaltma olayı gerçekleştirilmektedir. Çoğu kez zaman darlığı açısından yeniden dizilmeye gerek bırakmayacak biçimde yapılan kısaltmalar tezgah üstünde olmakta, satırlar ya koparla kesilmekte, ya çiftle kırılıvermektedir. Diyebilirim ki, ölçekli mizanpaj yapmada olmasa bile, yeniden dizgiye gerek kalmadan yapılacak kısaltmalarda tüm öğrenciler büyük deney kazanmışlardır!

Yine biçim konusunda yapılan eleştirilerden biri bazı sayfaların oturmamış olmasıdır. Örneğin sekizinci sayfanın neye ayrıldığı belli değildir, iki devam sayfası ölüdür, fotoğraflar hep sayfaların tepelerine konulmaktadır, klişeler çok siyahtır ve sayfanın tümünü kapsadığından iç karartıcı olmaktadır, imza kullanılmasında henüz kesin ilkeler saptanmadığı belli olmaktadır, vb.

Bu eleştirilere katılmamak olanaksızdır. Ancak, bu bir deneme gazetesidir ve denendikçe, yanlış yapıp eleştirildikçe, en iyiyi, en doğruyu, en güzeli aramak, bulmak kolaylaşacaktır. Getirmek istediğim tek açıklama, imza kullanımı konusunda olacaktır. Gazeteciliğe kıyısından köşesinden bulaşmış olanlar bilirler; bir yazının imzalı çıkma-

sı büyük bir mutluluktur. Türk basını genelde çok az imza kullanır, özellikle haberler salt mahreçle verilir. Oysa imza kullanımı gazeteci için hem tanınma, hem sorumluluk alma, hem eleştiriye açılma gibi olanakları sağlar. Ayrıca daha iyiyi yaratmak için itici güç de olur. Tüm bu nedenlerle Görünüm'de çıkan yazıların imzalı olması ilkesi benimsenmiştir. Ancak birden fazla yazısı yayımlananlar yalnız bir yazılarında imza kullanabilmekte, genellikle bir haber, bir makale yazmış öğrenci, imzasını makalesinde kullanmaktadır. Başyazı ve Taşlama ise ilke olarak imzasız yayımlanmakta ve gazetenin görüşünü yansıtmaktadır. Bu yazılar genellikle tartışarak ve ortak yazılmaktadır.

Değınmeden geçemeyeceğim bir konu da gerçekleştirmiş olduğumuz yardımlaşma, dostluk, arkadaşlık ortamıdır. Rekabete dayanan bir meslek olan gazetecilikde, profesyonel çalışmada yardımlaşmaya hemen hemen hiç rastlanmaz. Çalışanlar aynı büro içinde bile birbirinden iş kapmak, birbirini atlatmak için fırsat kollar. Koşullar ve çalışma ortamı acımasızdır.

Oysa Görünüm'de kişisel olarak parlamak değil, tek bir hedef vardır, iyi bir gazete çıkarmak; bunun içinde tüm öğrenciler birlikte çalışmakta, birbirlerine yardımcı olmakta, çoğu kez bir yazıyı birlikte hazırlamakta, sayfaları beraber çizmektedirler. Zaman zaman eleştirilere alınanlar olsa bile soğuk hava çabuk dağılmakta, çalışmalara daha bir hırsla sarılınmaktadır. En başta da belirttiğim gibi yaratıcı etkinlikler öğrencinin en büyük zevki olarak yaptığı çalışmalardır. 45 dakikalık dersin sonunda sıkılmaya başlayan öğrenciler, saatlerce süren gazete çalışmalarında bıkmadan, usanmadan, yorulmadan çalışmaktadırlar. Ancak abartım tüm öğrenciler için geçerli olduğunu söyleyerek olayı fazla abartmak istemem. Gazetecilik eninde sonunda biraz da yetenek işidir ve salt iyiniyet ve çalışmayla olamaz.

İçerik konusunda yöneltelen eleştirilere gelince bunların kimisi yapılan yanlışlarla ilgilidir. İlk sayıda Harf dergisinden bahsetmemek Aİ.T.İ.A. Gazetecilik Okulu yazısında radyo stüdyosunun onarımında olduğunu yazmak (radyo stüdyosu yeni kurulmakta), THA yazısında çalışanlarının görevlerinin yanlış verilmesi, ikinci sayıda Gameda yazısında kurucuları arasında Hürriyet yerine Günaydın'ın yazılması, Akajans'ın bazı ilişkilerine değinilmemesi, vb.

Bunların yanısıra söyleşi yapılan isimler konusunda da, niye x de y değil, biçiminde sorular gelmiştir. Genelde çıkan sonuç, öğrencilerin tek kaynakla yetinmelerinin yanıltıcı olmasıdır. Bir kişinin söylediklerini aktarmak ve bunların doğru olup olmadığının araştırılmaması en büyük eksikliğimiz olmuştur.

Ancak yazın ve basın alanında yapılan eleştiriler çok beğenilmiş, "Bilinmeyen yanlarıyla" sütunu büyük ilgi toplamıştır.

Basın ve yayın alanındaki haber ve makaleler, incelemeler, meslektaşlarımızın ilgisini çekmiş, Görünüm'ün Okul ve Fakülte haberlerini en aza indirerek, ağırlığını basın, yayın alanına kaydırması, bu konuda bir eleştiri ve inceleme işlevi görmesi isteği ağırlık kazanmıştır.

Spor sayfamız da, spor sorunlarına değinen makalelerle ciddi ve nitelikli bulunmuştur.

Mizah sayfası, daha çok bir Okul yıllığı görünümünde olmasından öğrencilerin ilgi ve beğenisini kazanmış, ancak Okul dışında "pek amatörce" bulunmuştur. Ayrıca konuya yabancı olmalarının da Okul dışı okurlarımızı tatmin etmeme nedeni olduğu açıktır.

Kısaca özetlemek gerekirse, 1500 adet basılan ikinci sayımızda görülen büyük eksiklik, tirajımızı arttırarak Okul ve Fakülte dışına çıkmamıza karşın, yeni okurlarımızın ilgisini çekmeyecek konuları saklı tutmamız olmuştur.

GÖRÜNÜM ÖRNEK OLACAKTIR

Bu yazının bir kaç amacı vardır. Biri, bilebildiğim kadarıyla Türkiye'de ilk kez gerçekleştirilen bir Üniversite gazetesinin çıkmasına karar verilmiş aşamasından süreklilik aşamasına değin oluşum sürecini anlatmaktır.

Türkiye'de basın-yayın alanında eğitim yapan altı yüksek öğrenim kurumu vardır. Bu kurumlardaki bazı meslektaşlarımız ve öğrenciler konuya ilgi göstermişler, bilgi almak istemişlerdir. Görünüm, bu tür çalışmalara örnek olabilir.

Bir diğer neden, böyle bir çalışmanın belgelenmek istenmiş olmasıdır. Dileriz ki Görünüm, yayın yaşamını yıllarca sürdürür, Okul içinde okul olur, belki de çok gelişerek bir "ekol" olur ve Görünüm'ün yıllar önce nasıl doğduğu öğrenilmek istenebilir.

Bir başka neden ise Görünüm'ü tanıtmak, niye çıktığını, öğrenci-

⁷ İlk kez dememin nedeni, sahibinin Okul adına Müdür, sorumlu yazışleri müdürünün Okul adına bir öğretim üye yardımcısı, danışmanlarının öğretim üyeleri olduğu parasal kaynakları Okul tarafından karşılanan ve Okul'un basım evinde basılan emeğinin tümü öğrencilerin olan bir diğer örneğin olduğunu sanmadığım içindir.

lerimiz için ne denli önemli olduğunu, işlevlerini anlatmaktır. Görünüm, herhangi bir dergi ya da gazete değildir. Amacından hazırlanışına değin kendine özel bir yapısı vardır, bu yazının amacı bunu vurgulamaktır.

Sayılabilecek pek çok nedenin yanısıra bir sonuncusu da tüm eleştirilere topluca cevap verebilmektir. Bu yazı yazılırken Görünüm'ün salt iki sayısı çıkmıştır. Ancak yazının okuyucuya ulaşacağı tarihte büyük bir olasılıkla Görünüm, ilk yılını ve beş sayısını tamamlamış olacaktır. (Bu sene beş sayı çıkarılması planlanmıştır.)

Umarız ki çıkacak olan üç sayımızda eleştirilen yanlışlar tekrarlanmaz ve bu yazıda eleştirilere verilen yanıtlar savunma düzeyinde kalmaz...

Şubat 1981